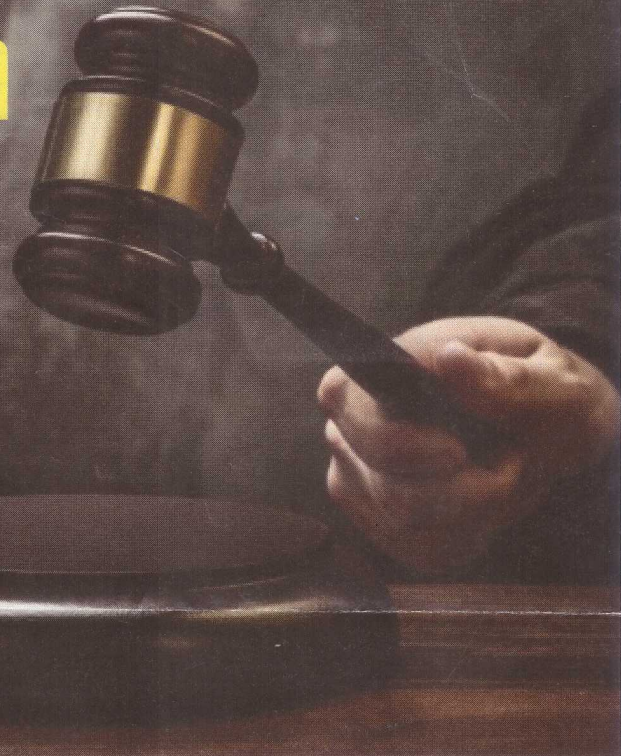

מה באמת קורה

בבתי הדין הרבניים בישראל? (ולמי זה אכפת?)

עו"ד רפי שדמי |

ובבית הדין הרבני הגדול. ההשפעה על ציבור המתדיינים מתבטאת בדחיות רבות של דיונים בבית הדין הרבני הגדול, שמשמש ערכאת ערעור על קביעות שיפוטיות (פסקי דין והחלטות) של בתי הדין הרבניים האזוריים. לעתים "זמן ההמתנה" בין הגשת הערעור לשמיעתו של

הערעור הוא למעלה משנה. העינוי שבדין יכול לעתים להיות בבחינת נזק בלתי הפיך, במיוחד אם מדובר במחלוקת בעניין קטינים, משמורתם, חינוכם, הגירתם וכל הכרוך בדבר.

יותר מזה, על פי עיקרה של ההלכה הדתית, מושג הערעור זר בבתי הדין ואינו מחייב כמו בערכאה האזרחית, שם חלה הלכת התקדים המחייב. בנוסף, אין אפשרות שתתקבלנה הכרעות שיפוטיות רק על יסוד הכתוב (סיכומים בכתב), שכן הדין הדתי קובע שלא על פי כתבם אלא על פי דברם יקום ויפול דבר.

המצב אינו שונה בבתי הדין הרבניים האזוריים. שם חזינו מעת לעת ב"הגליית" דיינים נכבדים מהרכב להרכב כדי למלא הרכב שכידוע חייב להיות ב"שלושה".

פרקליטים מנוסים ויודעי דבר ערים למצב שנשתרר בבתי הדין הרבניים, ולעתים מנצלים את העניין לטובת הלוקחות בשעה שנשתרר קיבעון של מצב עובדתי הנוח להם ולמרשם.

איננו יודעים מהי הסיבה למחסור כה חמור בדיינים, אולם השלמה עם סיטואציה מביכה שכזו מעמידה את הערכאה הדתית באור שלילי ומרחיקה מדעת ציבור שלם של בעלי דין הסבורים כי עניינם ראוי לבירור משפטי הלכתי הולם דווקא בבית הדין הרבני.

גם אם יש ויכוחים פוליטיים בנוגע לוועדה למינוי דיינים, הם אינם צריכים למנוע התערבות מיידית של משרד המשפטים, הנהלת בתי הדין ולשכת עורכי הדין (ובמיוחד הוועדה לענייני משפחה שבלשכה).

עו"ד רפי שדמי, עוסק בדיני משפחה, נישואין גירושין ומזונות.

המצב השורר בין כותלי ערכאת השיפוט הדתית הוא בכי רע. עם האמירה הזאת יסכימו כל העוסקים בדיני משפחה, טוענים רבניים, עורכי דין, וכל הבאים בשערי בתי הדין הרבניים.

בית דין רבני, כבית דין חשוב, מחויב על פי הדין "לדון בשלושה". הרכב מלא חייב לכלול בנושאים עיקריים שלושה דיינים, ואילו בנושאים אחרים, כגון אישור הסכם או נושאים מנהלתיים, די בדיין אחד.

ייאמר מיד כי מטעמים שאינם קשורים בציבור המתדיינים ומטעמים שאינם קשורים (לכאורה) בפרקליטים, לא מונו תקופה ארוכה מאוד דיינים בבתי הדין הרבניים.

התוצאה - היעדר קביעות שיפוטיות, דחיות של דיונים, "הגליית" דיינים מאולם לאולם כדי לתגבר דיונים - אינה מכבדת את המוסד השיפוטי הנכבד, שלו כידוע סמכות שיפוט רחבה בכל הנושאים הקשורים לחיי המשפחה, וכן בנושאים נוספים כגון הצהרת יהדות למתן צווי ירושה, חלוקת רכוש, סוגיות של משמורת וחינוך, חיובי כתובה וכו'.

מאות ואולי אלפי מתדיינים בארץ בבתי הדין הרבניים חשים בסחבת, שהיא פועל יוצא של חוסר הפרופורציה בין העתירות המונחות להכרעה ובין העומס הבלתי אפשרי המוטל על הדיינים.

במשרדנו אנו עדים לפחות לשני מקרים קיצוניים: האחד בבית הדין הרבני הגדול בערעור שהגיש בעל נגד אשתו, ושנקבע לדיון יותר משעה לאחר הגשתו, בשעה שבהיעדר דיון מנסה המערער להגיש בקשות ביניים הנידונות על ידי דיין אחד והכול בניסיון נואש לקדם את עניינו המשפטי.

מקרה נוסף הוא מקרה הנידון בבית הדין הרבני האזורי בתל אביב, שם נקבעים ונדחים דיונים, והתובעת/האישה, אשת איש, אינה מצליחה לקיים דיון בשאלת זכאותה למזונותיה ושיעורם, והכול חרף התקנות הקובעות כי נושא המזונות נחשב מדעיקרא כנושא חשוב, המחייב התערבות שיפוטית מיידית. תקופה ארוכה, ארוכה מדי, שאין דיינים בבתי הדין האזוריים

איננו יודעים מהי הסיבה למחסור כה חמור בדיינים, אולם השלמה עם סיטואציה מביכה שכזו מעמידה את הערכאה הדתית באור שלילי ומרחיקה מדעת ציבור שלם של בעלי דין הסבורים כי עניינם ראוי לבירור משפטי הלכתי הולם דווקא בבית הדין הרבני